

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

RAPPORT

FUNKTIONSHINDERSPOLITIK?

- röster från den organiserade funktionshinderrörelsen
om olika politikområden

Jörgen Lundälv och Per Olof Larsson
2017

Förord

Denna rapport beskriver röster ur funktionshinderrörelsen i Sverige och deras upplevelser av två myndighetsrapporter som publicerades år 2016 av Myndigheten för delaktighet (MFD). Undersökningen har genomförts vid Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet under perioden 2016 - 2017.

Författarna vill rikta ett tack till samtliga funktionshinderorganisationer som deltagit i vår undersökning.

Det är vår förhoppning att rapporten kan spridas och vara en inspiration för vidare diskussion i organisationer, på arbetsplatser och inom olika utbildningar.

Jörgen Lundälv och Per-Olof Larsson

Göteborg 26 april 2017

Introduktion

Under senare år har funktionshinderspolitiken i Sverige beskrivits i ett antal myndighetsrapporter. Expertmyndigheten inom funktionshinderområdet är sedan något år tillbaka Myndigheten för delaktighet (MFD). Under år 2016 utkom två rapporter från MFD. Den första rapporten har titeln *Utvärdering och analys av funktionshinderspolitiken 2011-2016. Redovisning av regeringsuppdrag om ett samlat uppföljningssystem för funktionshinderspolitiken* (Myndigheten för delaktighet, 2016a). Den andra rapporten har titeln *En funktionshinderspolitik för en jämlikt och hållbart samhälle. MFD:s förslag på struktur och genomförande, uppföljning och inriktning inom funktionshindersområdet* (Myndigheten för delaktighet, 2016b).

Dagens funktionshinderspolitik har sin grund i regeringens proposition 1999/2000:79 Från patient till medborgare. Genom denna stärktes rättighetsperspektivet för personer med funktionsnedsättningar i samhället. När denna handlingsplan löpte ut beslutade regeringen under år 2011 om en ny strategi för genomförandet av funktionshinderspolitiken under perioden 2011-2016. Nu har regeringens expertmyndighet MFD gjort en samlad utvärdering och analys av utvecklingen i Sverige under perioden.

Enligt utvärderingen (Myndigheten för delaktighet, 2016a) visar ett stort behov av en funktionshinderspolitik för att minska ojämlikhet för personer med funktionsnedsättningar i samhället. Rapporten innehåller två delar. Den första delen omfattar en utvärdering av politikens mål. Den andra delen innehåller en utvärdering av själva strategin för att kunna genomföra funktionshinderspolitiken.

De huvudsakliga resultaten i den första delrapporten visar att personer med funktionsnedsättningar har en lägre utbildningsnivå än befolkningen i genomsnitt. Flera studier visar på en bristande tillgänglighet enligt MFD. Myndigheten skriver också att situationen för personer med funktionsnedsättningar när det handlar om arbete och sysselsättning är betydligt lägre jämfört med befolkningen i genomsnitt. Även om det skett under senare år en ökning av insatser i arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättningar så är det ett stort antal personer med funktionsnedsättningar som upplever sig vara diskriminerade och försatta i utanförskap i samhället. För det tredje fokuserar rapporten på att många upplever att de har en sämre hälsa än genomsnittet i samhället. Den upplevda hälsan har dessutom försämrats under hela perioden som rapporten omfattar d.v.s. åren 2011-2016.

Den andra delen av denna rapport handlar om strategin för genomförandet av funktionshinderspolitiken. Rapporterna pekar på flera brister i genomförandet. I strategin saknas områden som demokrati, vård och omsorg. Strategin inkluderar inte heller FN:s konvention om rättigheter för personer med funktions-

nedsättningar som helhet. Det saknas ansvariga aktörer inom flera politikområden, rättsväsendet, utbildning och media. Det finns brister i samordning mellan stat, kommuner, landsting och regioner. Det saknas också tydliga kopplingar till näringslivet och arbetsmarknadens parter. Strategins struktur är vidare otydlig. Strategin innehåller totalt 76 delmål och dessa skiljer sig åt när det handlar om struktur, typ och ambitionsnivåer. Vidare saknar strategin barn- och jämställdhetsperspektiv i genomförandet. Många insatser saknar resonemang om rättighetsperspektiv med utgångspunkt av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Slutligen visar rapporten att utvärderingen att det är svårt att visa på effekter av strategin samtidigt som det saknas uppföljningar i flera delar. En orsak till detta är brister i nationell statistik av levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättningar. Ett annat problem är att definitioner av personer med funktionsnedsättningar görs på olika sätt samtidigt som resultaten sällan går att bryta ned på olika grupper.

Vad gäller den andra rapporten (Myndigheten för delaktighet, 2016b) så lämnar MFD förslag på hur framtidens funktionshinderspolitik kan blir mer effektiv och systematisk. Utgångspunkten för MFD är att riksdag och regering behöver tydligt signalera att funktionshinderspolitiken är viktig för samhällets hållbara utveckling och att Sverige måste kunna leva upp till sina internationella åtaganden om mänskliga rättigheter och FN:s globala utvecklingsmål i Agenda2030. Den här rapporten bygger på de resultat som presenterats i den första rapporten.

Förslaget som MFD lägger fram omfattar två huvuddelar. Utvärderingen visar att utvecklingen av funktionshinderspolitiken visserligen har gått långsamt framåt men inte har fått den effekt som man avsåg. MFD föreslår tydligare mål och tydligare knytning till mänskliga rättigheter. MFD föreslår vidare att regeringen beslutar om en ny strategi för funktionshinderspolitiken i Sverige. En avgörande utgångspunkt i politiken ska vara en fortsatt integrering.

Funktionshinderspolitiken måste vara både stabil och flexibel enligt MFD. MFD föreslår därför en förenklad styrning av myndigheterna i Sverige samt att 30 myndigheter ska ha ett särskilt ansvar för genomförandet av funktionshinderspolitiken. Vidare föreslås att ett antal myndigheter utöver sitt särskilda ansvar ska svara för att bidra till en samlad kunskap om en övergripande bild av utvecklingen och kunna ge stöd till andra myndigheter. För att följa upp funktionshinderspolitiken så måste även verktyg och arbetssätt utvecklas. Genom en ökad samverkan, kunskap, forskning och en ökad användning av upphandling vill man öka integreringen av funktionshindersperspektiv i samhället i stort.

Syfte och problem

Syftet med undersökningen är att studera och beskriva hur stakeholders inom den nationella funktionshinderrörelsen d.v.s. funktionshinderorganisationer och patientföreningar värderar funktionshinderspolitiken i Sverige som den beskrivs i två myndighetsrapporter.

Följande tre frågeställningar har formulerats:

1. Hur beskriver och värderar aktörerna budskap och innehåll i de båda rapporterna?
2. Vilka är de mest framträdande synpunkterna hos aktörerna?
3. Vilka är de mest framträdande områden som tas upp av aktörerna?

Undersökningsmaterialet analyseras med hjälp av en så kallad SWOT-analys.

Avgränsningar

Undersökningen omfattar endast funktionshinderspolitiken och organisationer verksamma i Sverige under perioden 2011-2016. Svaren från aktörerna beskriver läget hur de uppfattar situationen under hösten 2016 d.v.s. en nulägesbeskrivning. Studien omfattar enbart stakeholders som består av representanter som till exempel kontaktpersoner, företrädare från styrelser och kanslier.

Material och metod

Under augusti månad 2016 distribuerades totalt 700 e-mail till företrädare inom olika funktionshinderorganisationer och patientföreningar i Sverige. Den elektroniska distributionen av förfrågan innehöll information om undersökningen samt ett antal frågor en månad efter att MFD hade offentliggjort de båda myndighetsrapporterna. I bilaga 2 framgår vilka organisationer som fick utskicket med uppmaning att bidra med svar och reflektioner.

Namnet SWOT är en akronym för styrkor ”Strenghts, svagheter Weaknesses, möjligheter Opportunities och hot Threats i en organisation eller projekt. De fyra faktorerna i analysen Styrkor (Strenghts, S) identifierar omständigheter eller områden där organisationen eller projektet har sina starka sidor och som skapar fördelar. Svagheter (Weaknesses, W) är något som organisationen eller projektet saknar eller är sämre på ex vid jämförelse med andra. Möjligheter (Opportunities, O) identifierar utvecklingsmöjligheter eller öppningar för förbättringar. Hot

(Threats, T) identifierar något som kan skapa, hindra eller minska ett utfall (Redaktionen 2012).

En SWOT-analys används för att identifiera styrkor, svagheter, möjligheter och hot inom planering, utveckling och beslutsfattande. Traditionellt sett har SWOT förknippats med företagsekonomi och för att utvärdera företag och organisationers verksamhet och för att analysera den omvärld inom vilken organisationen verkar (Mossberg & Sundström, 2011). Men SWOT-analys har även använts utanför företagsområdet, till exempel inom utbildningsområdet för att utveckla utbildningsprogram (Balamuralikrishna och Dugger, 1995) och för att öka antagning i minoritetsgrupper till högskolan (Gorski, 1991). Med hjälp av SWOT-analysen får man en överblick över inre och yttre förhållanden som både kan vara fördelaktiga och ofördelaktiga för organisationen eller projektet.

Metoden kan användas individuellt eller för grupper (Balamuralikrishna och Dugger, 1995; Glass, 1991) samt användas för att utveckla organisation eller ett projekts strategi. SWOT-analyser är användbara eftersom de kan bidra till att identifiera en mångfald styrkor och svagheter i en organisation eller för en enskild person (Hill och Westbrooke, 1997). Som en metod har SWOT-analys ansetts vara mångsidig och lämplig för att utforska mångfald. När man genomför en SWOT-analys är det några faktorer man bör tänka på. Man eftersträvar mångfald diversitet i analysgruppen eftersom olika delar inom en organisation eller ett projekt kan uppfatta SWOT-analysen på olika sätt och komma med skilda infallsvinklar. Viktigt är också att styrkor och svagheter är relativa (Dealtry, 1992). SWOT-analyser gör det möjligt att förebygga hinder identifiera svagheter och bygga vidare på styrkor. Det ger också möjligheter att "Plocka russin ur kakan", matcha styrkor med fördelaktiga möjligheter och undvika svårigheter och hot (Hay och Castilla, 2006). Men SWOT-analyser har också kritiserats. Mossberg och Sundström (2011) framhåller att SWOT-analysen är ett hjälpmedel för att se en helhetsbild vid nulägesbeskrivningar och informationsinsamling. En SWOT-analys visar endast en nulägesbeskrivning av organisationen och dess omvärld. Den ger inte heller förslag på åtgärder och strategier. Resultaten bör därför endast ses som en indikator på vad en organisation eller ett projekt bör besluta om, göra eller utveckla. SWOT-analyser har också kritiserats på grund av tvetydigheten i kategorier och svar. En SWOT-analys tenderar också att generera listor utan krav på att ta itu med de brister som konstaterats (Hill och Westbrook, 1997; MindTool, 2006).

Tidigare forskning – funktionshinderforskning

Willis och Thurston (2015) har använt sig av SWOT-analys för att undersöka sjuksköterskestuderandes uppfattningar om sina kunskapsbehov. Med hjälp av SWOT får eleverna skatta sina styrkor, svagheter, möjligheter och hinder att utveckla sina kunskaper och färdigheter att möta patienter med kognitiva och fysiska funktionshinder. Undersökningen visar att SWOT-analys är en bra metod för att identifiera kunskaper och färdigheter för att identifiera framtida utmaningar.

Camden, Swaine, Tétrault och Bergeron, S. (2009) använde sig av SWOT för att omorganisera en barnrehabilitering i Quebec, Kanada. De undersökte också uppfattningar beträffande nyttan av SWOT i denna process inom den planeringskommittén och genomförde omorganisationen. Resultat pekade på ett bra organisationsklimat och tvärvetenskapligt arbete, medan brist på psykosocialt stöd till familjer och långa väntetider för barn sågs som svagheter. Att arbeta mer inkluderade med samhällspartners sågs som en möjlighet, medan rädsla för att förlora professionell autonomi inom den nya organisationsmodellen sågs som ett hot.

SWOT-analysen hjälpte planeringskommittén att omdefiniera programmets mål och fatta beslut för att förbättra tjänsten. SWOT-analys bedömdes som ett mycket användbart verktyg för att underlätta omorganisationen. En annan slutsats var att SWOT-analys verkar vara ett bra verktyg för att öka medvetenheten bland deltagarna inom verksamheten. Det bidrog också till ett aktivt deltagande för att skapa en ny organisation för barnrehabilitering. Kuipers Kendal och Hancock (2003) har utvärderat en verksamhet för personer med funktionshinder i en avlägsen del av landsbygden i Queensland Australien. Forskarna använde sig av ett flertal olika materialkällor för att utvärdera verksamheten. De organiserade materialet som beskrev verksamheten med hjälp av SWOT och kategoriserade det i styrkor, svagheter, möjligheter och hinder. Resultatet visade på att det var möjligt att organisera sig mer informellt och att använda sig av direkta sociala kanaler medan en mer formaliserad verksamhet sågs som försvårande. Forskarna såg även möjligheter att utveckla SWOT-modellen för att bygga verksamheter i avlägsna delar av landsbygden.

Resultat

I detta avsnitt presenteras resultatet av undersökningen. Här redovisas de 17 svar som har skickats in från organisationer och föreningar över MFD:s båda myndighetsrapporter år 2016. I Tabell 1 åskådliggörs ett urval av förekommande teman (områden) som organisationerna har skickat in. Det finns även en restkategori med teman som har varit mindre förekommande. Dessa presenteras inte här i rapporten. Siffrorna i tabellen refererar till de organisationer som deltagit (se Bilaga 1 i slutet av rapporten).

Tabell 1. Sammanställning av funktionshinderorganisationernas reaktioner på två myndighetsrapporter. En sammanställning utifrån SWOT-analys (N=17).

Perspektiv	S	W	O	T
Utredning 1. Utvärdering				
Mänskliga rättigheter	3,10,12,14,17	4,10,12	-	-
Ekonomi	-	8,9,10	-	1,3,4,5,10
Juridik och lagstiftning	3,10	3,4,14,15	3	1,3,4,5,6,15
Utbildning och skola	3	3	3	3,9,17
Funktionshinder-rörelse	5,9,12	5,10	10	-
Myndighet och myndighetspolitik	1,8,10,12,13,14,16,17	1,2,4,9,11,13,15,16,17	1,10,12,13,14,16,17	9,13,15
Hälsa och sjukvård	3,4,12	3,15	3,4	3
Kunskap och kunskapsbrist	3,6,12	7,10	1,3,16	6,17
Tillgänglighet	1,2,12	2,3,12	2,3	1,10,12,16
Delaktighet	3	10,15	3,7	9,5,15
Utredning 2. Framtid				
Mänskliga rättigheter	14,17	4,10	3	-
Ekonomi	-	8,9,10	-	1,11
Juridik och lagstiftning	3,10	3,4,10,14,15	3	1,3,4,5,6,15
Utbildning och skola	3	3	3	3,9,17
Funktionshinder-rörelse	-	6	10	5,17
Myndighet och myndighetspolitik	1,13,16,17	1,3,4,9,11,13,15,16,17	1,13,14,16,17	8,9,13,15
Hälsa och sjukvård	3	3	3	3,7
Kunskap och kunskapsbrist	3,6,14	3,7,10	1,3,14,16	6
Tillgänglighet	1,2	2,3,14	2,3	1,3,16
Delaktighet	3,6	7,15	3,9	15

Mänskliga rättigheter

Vanligt förekommande i svaren är att organisationerna refererar till mänskliga rättigheter i FN-konventionerna. Synskadades Riksförbund i Vara-Essunga-Grästorps betonar att mänskliga rättigheter kommit fram tydligt och väl i de båda rapporterna.

Detta gör även Synskadades Riksförbund i Dalarna som anser att en styrka med utvärderingsrapporten är följande: ”Det är viktigt att regeringen implementerar FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning i lagen så att myndigheterna inte godtyckligt kan åsidosätta dem”. Företrädaren menar också att det finns svagheter i utvärderingsrapporten: ”Det finns även en ovilja att se individens behov. Så länge man håller sig inom ramarna för de åtgärder som är tillgängliga finns inga hinder, men när behoven faller utanför ramarna jämförs individen med prejudicerande domar från andra beslut och fråntas därigenom sitt individuella behov. Det är i vissa fall även svårt att se att strategin utgått från FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Bland annat genom hur färdtjänstresandet reglerats. Kollektivtrafikmyndigheten lägger den största vikten med resandet på samordning och inte individens behov vilket orsakar väntetider samt missade resor och aktiviteter då man inte fått resan den tid man själv efterfrågat. Stelheten i systemet gör att resenären måste anpassa sitt resande och inte har samma frihet, delaktighet och goda levnadsvillkor som befolkningen i övrigt”. En svaghet i framtidsutredningen är följande: ”En svaghet med förslaget till ny strategi är att man inte lyfter kravet på implementering av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning tillräckligt starkt”.

En företrädare från Autism- och Aspergerförbundet i Stockholm skriver följande om utvärderingsrapporten: ”Starkare och tydligare koppling till internationella konventioner i den nya strategin”. Företrädaren skriver också: ”Barnkonventionen blir lag, starkare krav på att skollagen efterlevs. Huvudmännen är viktiga aktörer: t.ex. för statistik”. När det gäller framtidsutredningen menar företrädaren från Autism- och Aspergerförbundet följande: ”Att man uppmärksammar att det saknas ett rättighetsperspektiv. Det är något vi kan bekräfta”.

Astma- och Allergiförbundet i Stockholm menar att det finns följande styrkor i båda rapporterna: ”tydligare koppling till FN-konventionen i strategin ökar möjligheten för att den följs i praktiken (tydliggör att funktionshinderspolitiken handlar om mänskliga rättigheter och samhällets ansvar)”.

Ekonomi

Synskadades Riksförbund i Dalarna anser att det finns hot i utvärderingsrapporten när det handlar om ekonomi: ”Om inte regelverk och lagar blir tydligare och får skall-krav kommer inte myndigheterna att lägga ner energi och ekonomi på att efterleva dem fullt ut. Så länge det är budgeten som styr utvecklingen kommer golvet i lagarna fortsätta att vara tak”.

Sveriges Fontänhus Riksförbund menar att utvärderingsrapporten inte beaktar Fontänhusets medlemmar har en mycket dålig ekonomi: ”Detta är inte någon rubrik i rapporterna men jag vill ändå påpeka att våra medlemmar med svår psykisk ohälsa har den allra sämsta ekonomin i Sverige. De flesta har inte kommit ut på arbetsmarknaden och har därför den allra lägsta ersättningen. Om man sedan mister nästan hela sin ersättning när man försöker komma in på arbete eller studier då motarbetar faktiskt samhället dessa personer!”.

Synskadades Riksförbund i Dalarna anser att ”ekonomin är den största styrande faktorn för kommunerna och landstingen” i framtidsutredningen: ”Idag kan man se att kommuner och regionförbund tolkar lagar såsom Lag (1993:387) om Stöd och Service för vissa funktionshindrade, Lag (1997:736) om färdtjänst eller Lag (1997:735) om riksfärdtjänst utifrån ekonomiska förutsättningar och inte individernas behov”.

En företrädare från Autism- och Aspergerförbundet i Stockholm nämner att ett hot kan vara bristande ekonomiska villkor som är kopplat till ohälsa.

HRF Eksjö menar att det finns flera möjligheter i de båda rapporterna: ”Sverige bör kunna ge alla sina medborgare likvärda förutsättningar till försörjning och delaktighet i samhället oberoende av funktionshinder. Så är inte fallet idag. De berörda myndigheterna i rapporterna har visat att förändringsarbete i hög grad är möjligt och att bör förstärkas”.

Juridik och lagstiftning

Synskadades Riksförbund i Dalarna anser att en styrka med utvärderingsrapporten är följande: ”Man kan se att det krävs mer styrande lagar och föreskrifter för att få de olika myndigheterna att ta sitt ansvar”.

Synskadades Riksförbund i Vara-Essunga-Grästorp ser en svaghet i de båda rapporterna att inte synskadades situation inte inkluderats i LSS.

STROKE-Riksförbundet skriver följande om hot med båda rapporterna:

”Framtida hot är översynen inom LSS, personlig assistans och att fler personer med funktionsnedsättningar ställs utanför arbetsmarknaden pga. inlåsnings effekter och om beslut fattas om sänkt ålder för sjukersättningen”.

FUB i Örebro anser att ett hot som framträder i utvärderingsrapporten är brister i uttolkningen av LSS: ”Vi anser att LSS ger oss ett bra stöd, men vi oroas för hur tillämpningen har urholkats. Vi befävar att den pågående översynen av LSS inte kommer att rätta till tillämpningen”.

Sveriges Fontänhus Riksförbund menar att utvärderingsrapporten inte uppmärksammar svårigheterna att kunna få LSS: ”Våra medlemmar har mkt svårt att få tillgång till LSS eftersom deras hinder inte alltid är så tydliga. Kan man föra handen till munnen kan man också äta själv eller hur?”.

En företrädare vid FUB Södertälje-Nykvarn beskriver hoten som framkommer i utvärderingsrapporten på följande vis: ”Om regeringen verkligen vill göra något åt orättvisorna på de olika områdena såsom t ex skola, omsorg, sysselsättning, boende, ekonomi, som är olika beroende på var man bor i landet och vill finna en gemensam lösning för detta på riksnivå så är utvärderingen en möjlighet. Levnadsvillkoren för personer med funktionsnedsättning beror väldigt mycket på hur de olika kommunerna tolkar lagar och regler såsom LSS t ex, hur lagarna tolkas beror ofta på kommunernas ekonomi och spariver. Detta påverkar många funktionsnedsattas liv på ett negativt sätt vilket inte kan ha varit tanken från början. Antingen måste hårdare regelverk till för kommunerna och de olika myndigheterna att följa och man måste också se till att kommunerna har de ekonomiska möjligheterna att följa dessa regelverk. Om det inte går att styra kommunerna rätt så bör ansvaret lyftas upp på riksnivå så att samma regler gäller för alla personer med funktionsnedsättning”.

Autism- och Aspergerförbundet i Stockholm uppmärksammar gruppen med LSS-insatser att de är särskilt utsatta i samhället: ”Brister i stöd, t.ex. LSS-insatser möjliggör inte en aktiv fritid. Likaså ekonomiska förutsättningar att ägna sig åt någon idrott t.ex”. Företrädaren skriver även: ”Självbestämmande är många gånger helt avgörande för att kunna leva ett bra liv. Ett exempel är de tvångsflyttningar som sker inom LSS, där kommuner av Högsta förvaltningsdomstolen¹ getts rätt att efter så lång tid som 19 år utan grund besluta att ändra verkställighet av beslut om bostad med särskild service. Det här gör att personer som bor i sådan bostad aldrig kan vara trygga i sitt hem, då de när som helst kan ryckas upp och flyttas någon annanstans. Det ger kraftigt försämrade levnadsvillkor för denna grupp”. En svaghet som tas upp är: ”Det finns inget mål

---

¹ HFD 2012 ref. 59 och HFD 6460-14

kring kvalitet på insatser. Kvaliteten måste öka för att personer med funktionsnedsättning ska nå samma levnadsstandard som andra. Ett exempel är tvångs- och begränsningsåtgärder som fortfarande är vanligt förekommande i LSS-verksamheter, främst i grupp- och servicebostäder. Först när dessa upphör kan man börja prata om att det uppnåtts en god eller ens tillfredställande levnadsstandard som alla andra”.

Utbildning och skola

HRF Eksjö menar att det finns hot inom den framtida funktionshinderspolitiken som framträder: ”Hörselskadade barn i skolåldern kräver ofta tillrättalagd pedagogik för att skolarbetet skall vara meningsfullt”.

Sveriges Fontänhus Riksförbund menar att utvärderingsrapporten; lagstiftningen och sjukersättningen utgör ett hinder för arbete och studier: ”En förändring här skulle minska barriären för våra medlemmar att komma i gång i arbete och studier”. Företrädaren skriver även: ”I rapporten nämns så vitt jag kan se ingenting om folkhögskolor; dessa är av största vikt för många av våra medlemmar eftersom de kan anpassa studierna efter det individuella behovet. Fontänhuset Göteborg kommer sannolikt att starta en folkhögskola inom kort just av detta skäl.”

Autism- och Aspergerförbundet i Stockholm har gjort en analys av styrkor, svagheter, möjligheter och hot vad gäller utbildning och skola. Förbundet menar att några styrkor är att man ser mindre förbättringar när det handlar om eftergymnasial utbildning samt att stödet till studenter har förbättrats även om det fortfarande finns brister. Förbundet anser också att utbildningen är högprioriterad i den nya strategin. Men förbundet anser också att ”flickors specifika svårigheter lyfts speciellt i den nya strategin”. Men man ser även svagheter: ”många funktionsnedsättningar finns inte med, gruppen med kognitiva funktionsnedsättningar saknas helt - också vår grupp, elever/studenter med autism”. Representanten skriver: ”Tillgänglighetsbegreppet inom skolan är fortsatt för vagt formulerat, hur ska det mätas i så fall?”. Ett hot som Autism- och Aspergerförbundet ser med båda utredningarna är: ”minskade statsbidrag m.m. gör att folkhögskolorna tar emot färre studenter med funktionsnedsättning, risk att stöd uteblir”. De menar även: ”Bristande (fortsatt) likvärdighet inom skol- och utbildningsområdet”.

Astma- och Allergiförbundet i Stockholm skriver att det finns hot i båda rapporterna när det handlar om utbildning: ”saknas krav på funktionshinderkunskap i universitets och högskoleutbildningar till viktiga yrken (exempelvis lärare, läkare och vårdpersonal).”

Funktionshinderrörelsen

Synskadades Riksförbund i Dalarna anser att det finns möjligheter i utvärderingsrapporten när det handlar om samarbete med funktionshinderrörelsen: ”Rapporten lyfter många av de problem som uppstått under strategiperioden, men det är viktigt att samarbeta med funktionshinderrörelsen när den nya strategins mål och delmål ska arbetas fram. Även om många personer med funktionsnedsättning inte har den kompetens som krävs för att ta fram en strategi, så är vi experter på vår funktionsnedsättning då vi lever med den”. Synskadades Riksförbund i Dalarna anser att det finns en styrka i framtidsrapporten. Företrädaren skriver: ”Styrkan med rapporten är att man tagit ett helhetsgrepp över funktionshinderspolicen. Genom att analysera strategin för 2011-2016 kan man utifrån de problem som funnits, göra en starkare och mer långsiktig strategi”. En möjlighet som Synskadades Riksförbund i Dalarna ser med framtidsutredningen är följande: ”MFD har med den framtagna rapporten skärpt upp och förtydligat vikten av att fortsätta med funktionshinderarbetet. Genom att, som vi påpekat ovan samarbeta med funktionshinderrörelsen i högre grad kan man förhoppningsvis öka kunskaperna hos myndigheterna”.

En företrädare vid FUB Södertälje-Nykvarn framför hot i framtidsrapporten: ”Dessa orättvisor som framgår klart och tydligt av utvärderingen är verkligen ett hot mot personer med funktionsnedsättning och funktionshinderrörelsen som måste åtgärdas annars riskera personer med funktionsnedsättning att fastna i fattigdom, isolering, arbetslöshet m.m.”

HRF i Eksjö menar att det finns en styrka med funktionshinderspolicen i utvärderingsrapporten: ”Styrkan är att problem för individer med funktionshinder uppmärksammas och ökar medvetenheten för individens vardag, där med enkla förändringar i rutiner kan få stor betydelse”. En svaghet är följande: ”Svagheter i resultaten är att varje myndighet mäter förändringsarbetet oberoende av varandra. Specifika insatser för varje myndighet är svåra att ställa effekten för den enskilde individen”.

Astma- och allergiförbundet i Stockholm anser också att det finns hot i de båda rapporterna när det handlar om samråd: ”otydligt hur samråd med funktionshinderrörelsen kommer organiseras framöver (flera strategiska myndigheter tas bort, t ex Skolinspektionen och SPSM). Dessa forum har varit viktiga och behöver finnas kvar! Se artikel 4.3 i FN-konventionen.”

Myndighet och myndighetspolitik

De flest förekommande svaren i vår undersökning berörde frågor om den förda myndighetspolitiken. Detta gällde de båda utredningarna.

Synskadades Riksförbund i Vara-Essunga-Grästorp ser positivt på en förenklad styrning av myndigheter. Företrädaren är positiv till de båda utredningarna.

HRF, Reumatikerdistriktet efterlyser större engagemang från myndigheterna och att de sätter sig in i rapporter på ett bättre sätt.

Sveriges Fontänhus Riksförbund tar upp myndighetspolitiken i utvärderingsrapporten: ”Myndigheten pekar på att rehabilitering är en av FN:s rättigheter. Så upplevs det inte av våra medlemmar. De får ofta höra tveksamhet från t ex FK och AF vad gäller deras förmågor och man koncentrerar sig för mkt på bristerna och för litet på möjligheterna. Rehabilitering är också en mkt komplicerad process som innefattar nästan alla aspekter av livet”.

Hjärtebarnsförbundet var kritiska till hur lågt prioriterat funktionshinderfrågor är inom myndighetspolitiken: ”Vid ett möte skulle man visa vad man åstadkommit i relation till målen med funktionshinderspolitiken och här fanns representation från ledningen inom de tre olika myndigheterna som skulle prata med handikapprörelsen och det man kunde visa var att det man gjort inte gett några resultat alls! Givetvis var detta chockerande och det är klart att man delvis kunde förklara med att politiken förändrat spelreglerna under mätperioden men samtidigt så kan ju inte jag tycka annat än att det är chockerande hur lågt prioriterat området uppenbarligen är”. Hjärtebarnsförbundets representant ansåg också att det fanns hot i myndighetspolitiken: ”Det är allvarligt att inte någon ”hög politiker” förefaller att ta detta område på stort allvar, dvs mer verkstad än ord!”.

Neuroförbundet Södertälje-Nykvarn svarar att det är brist på konkreta förslag i den första utvärderingsrapporten. När det gäller framtidsrapporten anser företrädaren i Neuroförbundet att det endast finns förslag om hur myndigheterna ska strukturera sig och brist på konkreta förslag att ta ställning till.

Synskadades Riksförbund i Luleå menar att det finns flera svagheter med båda rapporterna. Företrädaren skriver: ”Utvärderingen är ganska ”dyster läsning” det positiva är att det finns på pränt så att kommuner, landsting och statliga verk och myndigheter kan läsa hur illa det är egentligen och inte minst för Regering och Riksdag, det funktionshindersföreningarna har påpekat och jobbat för att få/uppå en förändring. Det svåraste och en stor utmaning är att få kommuner och landsting att vilja och satsa på att nå en förändring i och med att kommunerna hävdar sitt självstyre. Det som också visar sig vara och är svårt område vad och hur ska man göra för att ändra arbetsgivarnas attityder när majoriteten tror inte att en person

med synskada kan göra ett fullgott arbete. Bifogar Synskadades Riksförbunds senaste undersökning som vände sig till chefer/arbetsgivare”.

Synskadades Riksförbund i Luleå ser också hot med rapporterna: ”Det man saknar och kan önska är tydligare krav när det kommer till Region-, Kommun-, och Landstingsnivå hur och vilket stöd kan ex kommunerna få så att det verkligen kommer människan till godo och att personer med funktionsnedsättning ser och kommer att märka skillnad. Som det är idag så är det för mycket uppdelat, splittrat och otydligt vem som har ansvaret och ofta så tar ingen ansvar och personer med funktionsnedsättning hamnar i kläm”.

STROKE-Riksförbundet skriver följande om styrkor med båda rapporterna:

”Styrkorna är att de strategiska myndigheterna tagit fram mål och att man framöver utökar ansvaret till fler myndigheter och utvecklar målformuleringarna samt möjligheten att följa upp. Utveckling har skett inom vissa områden”.

STROKE-Riksförbundet skriver följande om svagheter med båda rapporterna: ”Svagheter är att perioden varit för lång och att vissa myndigheter formulerat mål för mest för den interna verksamheten. Det har gått alldeles för långsamt mot målen och resultat endast skett inom vissa områden. Målformuleringarna har varit vaga och resultaten har varit svåra eller omöjliga att mäta. Inga kommentarer för den framtida politiken”.

STROKE-Riksförbundet skriver följande om möjligheterna med båda rapporterna: ”Möjligheterna är att många samråd har kommit igång med intresseorganisationerna och att kunskapen om funktionsnedsatta personers villkor har ökat. Inom vissa områden har utveckling skett och intresset hos myndigheterna verkar vara finnas för mer samverkan och kunskapsutbyte. Att utveckla mål- formulering av effekt- och resultatmålen för flera myndigheter med större systematik och uppföljning borde stimulera utvecklingen”.

Astma- och Allergiförbundet i Stockholm menar att det finns följande styrkor i båda rapporterna: ”förtydligande av alla myndigheternas ansvar om tillgänglighet i förordningen – visar på behovet av ytterligare integrering i myndigheternas verksamhet”. Astma- och Allergiförbundet i Stockholm menar att det finns följande svagheter i båda rapporterna. Företrädaren menar att det saknas funktionshinderforskning och att det ”saknas medel för funktionshinderspolitik hos en del myndigheter”. Företrädaren menar:”barn- och jämställdhetsperspektiv har saknats i myndigheternas arbete och åiterrapportering”.

Hälsa och sjukvård

Sveriges Fontänhus Riksförbund menar att utvärderingsrapporten inte tar hänsyn till flera hälsorisker: ”Det är sedan länge känt att personer med psykisk ohälsa har kortare medellivslängd, lider av fler sjukdomar, får sämre behandling och utebliven uppföljning såväl från vårdcentraler som från psykiatriska mottagningar. Det tidigare arbetet med funktionshinderspolitik har tyvärr inte ändrat på detta. Under de senare åren har det också tillkommit brist på psykiater och mkt dålig kontinuitet inom psykiatrin. Sjukvården har också ofta svårt att hantera individens egna önskningspunkter på vården. Dessutom är det vår och också Schizofreniföreningens uppfattning att satsningarna på de allvarligaste psykiskt sjuka har minskat till fördel för dem med "lättare" psykisk sjukdom”.

Autism- och Aspergerförbundet i Stockholm menar att en styrka är ”4 % ökning för personer med funktionsnedsättning i upplevd bra eller mycket bra hälsa” och ”att psykisk ohälsa lyfts in som specifikt resultatmål”. En möjlighet är ”man identifierar de komplexa bakomliggande faktorer för ohälsa och sätter in relevanta insatser”. Förbundet menar att det finns flera hot: ”Kvinnor med funktionsnedsättning upplever att de har sämre hälsa än män och den skillnaden ökar”. Ett annat hot: ”Barn med funktionsnedsättning upplever att de har sämre hälsa i större utsträckning än andra barn: leder till sekundär problematik, minskade möjligheter, sämre framtidsutsikter etc”. Och ett tredje hot som nämns är: ”Ohälsa beror också på ekonomiska villkor, möjlighet till arbete etc. vilket inte ser ut att förbättras för personer med funktionsnedsättningar”. En annan slutsats som förbundet drar är: ”personer med funktionsnedsättning har det sämre i stort sett inom hela området som rör hälsa”.

Kunskap och kunskapsbrist

Synskadades Riksförbund i Dalarna anser att en svaghet med utvärderingsrapporten är följande: ”Resultaten visar på myndigheternas kunskapsbrister och de besparingskrav snarare än individuella behov som reglerar de åtgärder som beviljas”. Förbundet menar att en svaghet i framtidsutredningen var följande: ”Kommuner och landsting är har kunskaper om funktionshindrades liv och de problem som kan och fortfarande uppstår”.

Autism- och Aspergerförbundet i Stockholm har gjort en analys av kunskap/kunskapsbrister utifrån styrkor, svagheter, möjligheter och hot: ”Att psykiatrisk vård lyfts in som specifikt resultatmål – vårt förbund identifierar stora kompetensbrister”. Förbundet efterfrågar även: ”Ökad kunskap/kompetens om funktionsnedsättningar”. En svaghet som Autism- och Aspergerförbundet skriver

om kunskap är följande: ”Målen bör formuleras exempelvis ”Alla inblandade i rättskedjan ska ha tillräcklig kunskap om olika funktionsnedsättningar för att personer med funktionsnedsättning ska åtnjuta full rättssäkerhet och rättstrygghet”. En möjlighet som förbundet ser beskrivs som en kunskapsresa. Företrädaren skriver: Man nämner den kunskapsresa som påbörjats av vissa aktörer. Här kan Brottsoffermyndigheten lyftas som ett gott exempel, som sprider kunskap om bland annat autism ute i landet. Domstolsverket däremot behöver kraftigt höjd kompetensnivå om autism och andra kognitiva funktionsnedsättning för att uppnå mål om full rättssäkerhet och rättssäkerhet. Deras interna utbildning är alltför summarisk”.

FUB i Örebro anser att ett hot som framträder i utvärderingsrapporten är brister i kompetens hos personalen: ”Vi upplever att kommunen har svårigheter att rekrytera kompetent personal till sina verksamheter”.

FUB Östergötland menar att ett hot i framtidsutredningen handlar om bristen på kompetens: ”Eftersom kunskapen är oerhört låg hos handläggare i hur man bemöter en person med utvecklingsstörning och hur man genomför utredningar där personer förväntas ta ställning till många gånger, livsavgörande frågor, men kanske inte alls förstår och är delaktiga i processen”.

Synskadades Riksförbund i Vara-Essunga-Grästorp ser positivt på en ökad inriktning på kunskapsutveckling i de båda rapporterna: ”Fokus på kunskapsutveckling, rätt hanterad, kan ge goda effekter”. Förbundet menar även: ”Saknas resonemang om funktionshindersorganisationers ”expertis” kontra vetenskaplig fakta. Man kan räkna med att kunskapskvaliteten hos organisationerna är mycket varierande. Risk för att objektiv, vetenskaplig kunskap inte kommer fram om ingen satsar på det”.

Föreningen STIL i Stockholm poängterar i sitt svar att det finns stora brister i de båda rapporterna eftersom man inte har berört nedskärningarna i assistansen: ”Det verkar finnas en rädsla från MFD:s sida för att närma sig just området personlig assistans. Kanske för att MFD är rädda att stöta sig med andra aktörer, som Försäkringskassan och regeringen. Hursomhelst är detta väldigt problematiskt”. Företrädaren vid STIL anser också att detta kan få negativa konsekvenser för högre studier, arbetsliv och även vara en orsak till psykisk ohälsa: ”Även om det kan vara känsligt att gå fram med kritik, utan att ha så mycket forskning i ryggen, så vore det ändå klädsamt med ett resonemang som berör vikten av de signaler som regeringen sänder ut och hur de påverkar myndigheter, kommuner och andra viktiga aktörer i samhället”. Företrädaren är mycket kritisk till rapporterna och fortsätter: ” Den stora risken är att MFD:s lägre ambitionsnivå smittar av sig på andra områden, t.ex. på den utredning som ska se över LSS-lagstifningen. MFD:s lägre satta ambitioner på området riskerar därmed

att urvattna begreppet goda levnadsvillkor så att de närmar sig ”tillfredställande levnadsstandard”. MFD låga ambitionssättning på detta område, kan därigenom visa sig vara mycket farlig”. STIL:s företrädare skriver: ”En ambition som inte bara ligger långt under vad vi ska förvänta oss av en modern och välmående välfärdsstat som Sverige, utan också riskerar att urvattna den högre ambitionsnivån i gällande LSS-lagstiftning. Myndigheten för delaktighet borde inte ha lägre ambition för de kommande tio åren, än goda levnadsvillkor och full delaktighet för varje enskild människa som lever i Sverige”.

Tillgänglighet

Attention i Dalarna framför önskemål om att tillgängligheten måste stärkas för personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Detta gäller även jämställdhetsperspektivet.

Autism- och Aspergerförbundet i Stockholm skriver att en svaghet med tillgängligheten är följande: ”Tillgänglighetsbegreppet i relation till sammanhang är inte konkretiserat i den nya strategin (Gäller resultatmålen)”. En möjlighet som förbundet beskriver är: ”DO uppmärksammar brister på tillgänglighet och bemötande i vården för gruppen med funktionsnedsättning”. Ett hot som förbundet beskriver ges också: ”Bristande tillgänglighet (kognitiv) för att kunna vara aktiv/motionera m.m”. En svaghet inom rättsväsendet som Autism- och Aspergerförbundet tar upp är följande: ”Att resultatmålen är vaga och icke mätbara. Hur mycket ska tillgängligheten ha ökat, hur ser den ut idag? Hur mycket ska kunskapen ha ökat?”. Ett hot inom området rättsväsende anser förbundet är följande: ”Att det blir för mycket fokus på fysisk tillgänglighet och för lite på kognitiv tillgänglighet”. Inom området utbildning och skola anser Autism och Aspergerförbundet att det finns svagheter med tillgängligheten: ”När det gäller tillgänglighet har enbart den fysiska tillgängligheten funnits med som mål. Det är långt till universell utformning. Tillgänglighetsbegreppet inom skolan är fortsatt för vagt formulerat, hur ska det mätas i så fall?”. En möjlighet som förbundet ser är följande: ”Ökad kunskap om kognitiva funktionsnedsättningar och kognitiv tillgänglighet”. Ett hot mot tillgänglighet inom utbildningsområdet anförs på följande vis: ”Att bara tänka in fysisk tillgänglighet även fortsättningsvis”.

Synskadades Riksförbund i Dalarna anser att det finns svagheter i utvärderingsrapporten när det handlar om tillgänglighet för personer med funktionsnedsättningar: ”Vad gäller digitaliseringen så är det korrekt att mycket ny teknik blir allt mer tillgänglig. Detta gör dock att digital teknik som hjälpmedel allt oftare hänskjuts till konsumentprodukter. Detta är dock ett problem då tillgänglig teknik, trots att det är en konsumentprodukt, många gånger är dyrare än

alternativa produkter på marknaden. T.ex. iPhone som har mycket inbyggd tillgänglighet men är dyrare jämfört med androidtelefoner”.

HRF och Reumatikerdistriktet Kronoberg ger flera exempel på omfattande brister i offentliga miljöer som skapar barriärer för människor med funktionsnedsättningar i samhället. De efterlyser sanktionsmöjligheter: ”Det behövs kravspecifikationer samt möjlighet att vända sig till kommunen med klagomål ang. bristande tillgänglighet. Men då måste ju kommunerna själva vara medvetna i sitt eget tillgänglighetsarbete samt sin skyldighet att se till att bristande tillgänglighet åtgärdas! Det vore också bra att det finns möjlighet att få bidrag för vissa åtgärder samt att det skulle kunna finnas sanktionsmöjligheter! Och då menar jag inte diskrimineringsombudsmannen i 1:a hand. Enkla och snabba beslut ang. avgifter på samma vis, som när det gäller Livsmedelsregler!”.

Synskadades Riksförbund i Vara-Essunga-Grästorp menar att det är en brist i båda rapporterna att myndigheterna betonar web-tillgänglighet men inte andra former av informationstillgänglighet som till exempel dator, IT-frågor, programvaror, automater samt hemelektronik. De menar att det finns brister i rapporterna även om tillgänglighet och mobilitet: ”Saknas realistiska och konventionsenliga förväntningar på effekter av tillgänglig kollektivtrafik. Det har tidigare lett till tankar att tvinga färdtjänstresenärer att resa kollektivt (Final-projektet, Kolla-projektet, Resa i Västra Götaland). Viktigt att här betona konventionsartikel 20 som kräver personlig rörlighet till rimlig kostnad på det sätt och den tid som den funktionsnedsatte väljer”.

STROKE-Riksförbundet skriver följande om hot med båda rapporterna: ”Hot är att det knappt blivit någon bättring inom ex arbetsmarknad och fysisk tillgänglighet”.

Delaktighet

Autism och Aspergerförbundet i Stockholm anser att en styrka med delaktighet inom utbildningsområdet är följande: ” Viss möjlighet att se små förbättringar inom ett fåtal områden utifrån målen (fler män har eftergymnasial utbildning samt att stödet för studenter på högskolor och universitet blivit bättre även om det finns fortsatta brister)”. En möjlighet som förbundet ser är: ”Folkhögskolorna tar emot (fler) studenter med funktionsnedsättning och kan ge adekvat stöd”. En möjlighet som förbundet ser för delaktigheten inom social välfärd (framtidstuderingen) är följande: ”Att det sätts fokus på delaktighet i beslut som rör individer. Delaktighet måste då innebära ett faktiskt inflytande, inte bara att man fått yttra sina åsikter inför beslut, utan att individens åsikter påverkat beslutet”.

FUB Östergötland beskriver också bristen på delaktighet i framtidsutredningen: ”Som du förstår är problemet detsamma i utbildning, arbete och försörjning, transport, bygg miljö och samhällsplanering, teknikutveckling, rättsfrågor, social välfärd, kultur, idrott och fritid, demokrati, många är helt enkelt inte synliga bakom underlagen. Så hur kan vi då förändra? svaret är utbildning på alla nivåer och på riktigt!, det räcker inte med ”låtsasmöten”.

Synskadades Riksförbund i Vara-Essunga-Grästorp menar att det finns brist i båda rapporterna när det handlar om lönearbete och effekter av lönestöd: ”Saknas realistiska förväntningar på effekter av lönestöd. Det är tro på underverk om man räknar med att stödet skall kunna tas bort efter en tid”.

Synskadades Riksförbund i Dalarna anser att det finns svagheter i utvärderingsrapporten när det handlar om arbete för personer med funktionsnedsättningar: ”Statistiken verkar även visa på en ökning av antalet personer i arbete. Men att redovisa arbetsmarknadspolitiska program som arbete snedställer bilden då en person kan gå från en åtgärd till en annan åtgärd utan att få en anställning som i sin tur ger ökad trygghet och självkänsla. Detta i sig kan leda till ökad risk för ohälsa. Något som även tycks saknas i rapporten avseende arbetsgivares syn på lönebidrags- och trygghetsanställning, är att en anställning av en person på heltid med ett 50 % lönebidrag indikerar på att en person behöver en heltid för att kunna utföra en halvtidstjänst. Detta missar dock arbetsgivare och tror att de fått en heltidsanställd för halva priset”.

Astma- och Allergiförbundet i Stockholm menar att det finns följande styrkor i båda rapporterna: ”integrering av funktionshinderspolitiken ger goda förutsättningar för tillgänglighet och delaktighet”.

Attention i Dalarna skriver följande:

”Rapporterna som Ni skickat med berör knappt NPF främst då AD/HD i väldigt få ordalag. Vilket ger mig intrycket av att NPF förbisetts i rapporterna”.

Diskussion

En företrädare från funktionshinderrörelsen (HRF och Reumatikerdistriktet Kronoberg) menar följande: ”Vi tror, att mycket få orkar läsa rapporterna i sin helhet. De är mycket tunglästa, skrivna på kanslisvenska och med mycket upprepningar! Även ur min synvinkel trots mitt engagemang i funktionshinderrörelsen och trots god läsvana som pensionerad läkare med specialistkompetens både i allmänmedicin och företagshälsovård”.

Detta citat visar ändå på flera svårigheter att delta i denna typ av undersökningar. Det kräver kunskaper och aktivt intresse som inte alltid är förenligt med engagemanget i en lokal funktionshinderförening. Som forskaren Julia Bahner (2017) visar i en studie ser flera organisationer den sociala medlemsverksamheten som den främsta. Att delta i denna typ av undersökning kräver också att det finns såväl personella som ekonomiska resurser i föreningarna. Medlemmarna i lokalföreningarna påverkas av funktionshinderspolitiken men de själva ser inte detta som sin uppgift att engagera sig i politiken på central nivå. Ändock visar vår rapport på en bred representation inom funktionshinderrörelsen då ett flertal typer av funktionsnedsättningar finns med. Såväl nationella som regionala organisationer finns representerade. Totalt 17 organisationer skickade in svar i undersökningen. I svaren framkommer både positiva och negativa synpunkter på både utvärderingen och av den framtida funktionshinderspolitiken. Vi ser också att det finns olika nivåer d.v.s. såväl övergripande samhällsnivå (till exempel FN:s konventioner om rättigheter) som näraliggande konkreta åtgärder i samhället. Påfallande många av svaren är fokuserade på myndigheter och myndigheternas ansvarsområden och funktion. I de olika svaren uppvisas ett mycket starkt engagemang att förklara och föra fram grupperns rättigheter och svårigheter. Det är många organisationer som ser mörkt på framtiden och deras möjligheter att påverka. Detta gäller även inom det juridiska området.

Handikappförbunden skriver i sitt yttrande till Regeringskansliet att man uppmanar sina egna medlemsförbund att själva skicka in sina yttranden på utredningarna. Handikappförbunden kan själva inte samordna sina egna förbund vilket innebär att det i sådana fall blir Regeringskansliet själva så får göra detta. Detta kan ses som ett västgötaklimax.

Organisationerna i undersökningen befarar även att kommunerna kommer att ytterligare skära ned sina ambitioner vilket drabbar personer med funktionsnedsättningar ytterligare.

Funktionshinderorganisationerna i studien är på ett sätt ambivalenta i sitt förhållningssätt till myndighetsrapporterna. Organisationerna ser flera fördelar med rapporterna som till exempel att myndigheterna tar ett helhetsgrepp och att man försöker styra utvecklingen likaväl som man upplever olika hot.

Vi noterar att 25 år efter att LSS implementerades i Sverige pekar så många organisationer på brister, svagheter och osäkerhet inom funktionshinderområdet (SFS 1993:387).

Referenser

Bahner, J. (2017). Vilka röster hörs? Funktionshinderrörelsens karaktär och intressepolitiska arbete. Rapport. FoU i Väst/GR och Västra Götalandsregionen. Göteborg: FoU i Väst/GR och Västra Götalandsregionen.

Balamuralikrishna, R., Dugger, J.C. (1995). SWOT analysis: a management tool for initiating new programmes in vocational schools. *J. Vocat. Tech. Educ.* 12 (1) <http://scholar.lib.vt.edu/ejournals/JVTE/v12n1/Balamuralikrishna>.

Camden, C., Swaine, B., Tétreault, S., Bergeron, S. (2009). SWOT analysis of a pediatric rehabilitation programme: A participatory evaluation fostering quality improvement, *Disability and Rehabilitation*, 31(16):1373-1381.

Dealtry R T. (1992). Dynamic SWOT analysis : developers guide : when looking to the future look for the opportunities and threats and consider your strengths and weaknesses, Birmingham Dynamic Birmingham Dynamic SWOT Associates.

Glass, N.M. (1991). Pro-active management: how to improve your management performance. Nichols Publishing, East Brunswick, New Jersey.

Gorski, S.E. (1991). The SWOT team - focusing on minorities. *Community Tech. Junior Coll. J.* 61(3):30-33.

Handikappförbunden. (2016). Remissvar En funktionshinderspolitik för ett jämlikt och hållbart samhälle (förslag från MFD). Dnr.nr: S2016/04598/FST. Sundbyberg: Handikappförbunden.

Hill, T., Westbrook, R. (1997). SWOT analysis. It's time for a product recall. *Long Range Planning.* 30 (1), 46-53.

Högberg, H, Larsson, P-O, Lundälv, J. (2017). The Case for More Inclusive Research in Sweden and Beyond. *DISABILITY UNITED. Awareness, Answer, Action.* March 17, 2017. Debate article.

Jackson, S E, Joshi, A, Erhard, N L. (2003). Recent Research on Team and Organizational Diversity: SWOT Analysis and Implications. *Journal of Management* 2003:29(6):801-830.

Kuipers, P., Kendal, E., Hancock, T. (2003). Evaluation of a rural community-based disability service in Queensland, Australia, *Rural and remote health.*

LSS - Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (SFS 1993:387).

Larsson, P-O, Högberg, H, Lundälv, J. (2016). Etik, funktionshinder och medaktörskap i media – en kvalitativ innehållsanalys. *Socialmedicinsk tidskrift* 2016;6:677-685.

MindTools. (2006). <http://www.mindtools.com>/Hämtad 2013-06-23.

Mossberg, L., Sundström, M. (2011). Marknadsföringsboken, 1 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Myndigheten för delaktighet. (2016a). Utvärdering och analys av funktionshinderspolitiken 2011-2016. Redovisning av regeringsuppdrag om ett samlat uppföljningssystem för funktionshinderspolitiken. Sundbyberg: Myndigheten för delaktighet.

Myndigheten för delaktighet. (2016b). En funktionshinderspolitik för en jämlikt och hållbart samhälle. MFD:s förslag på struktur och genomförande, uppföljning och inriktning inom funktionshinderområdet. Sundbyberg: Myndigheten för delaktighet.

Redaktionen. (2012). Swot-modellen. Hämtad 2012-04-17 från <http://www.swot-modellen.se/>

Regeringens proposition 1999/2000:79 Från patient till medborgare.

Willis D.S. Thustion M. (2015). Working with the disabled patient: Exploring student nurses views for curriculum development using a swot analysis, Nurse Education Today, 35(2):383-387.

Bilaga 1. Översikt; Informanterna i undersökningen (N=17)

1. Hörselskadades förening i Växjö, Reumatikerföreningen i Växjö, Hörselskadades distrikt i Kronoberg, Reumatikerdistriktet Kronoberg.
2. Attention Dalarna
3. Autism- och Aspergerförbundet Riksförbund
4. Sveriges Fontänhus Riksförbund
5. FUB Södertälje-Nykvarn
6. FUB Örebro
7. FUB Östergötland
8. Hjärtebarnsförbundet
9. Hörselskadades förening i Eksjö
10. Synskadades förening i Dalarna
11. Neuroförbundet Södertälje-Nykvarn
12. Synskadades Riksförbund i Enskede
13. Synskadades Riksförbund i Luleå
14. Synskadades Riksförbund i Vara, Essunga och Grästorp
15. STIL i Stockholm
16. Strokeförbundet Stockholm
17. Astma- och allergiförbundet Riksförbundet

Bilaga 2. Till berörda funktionshinder- och patientorganisationer samt enskilda

Göteborg den 1 augusti 2016

Hej!

Myndigheten för delaktighet i Sverige har i sommar kommit ut med två nya rapporter (se nedan länk). Den ena rapporten är en sammanfattning av den förda funktionshinderpolitiken 2011-2016 medan den andra rapporten anger inriktningen för framtiden. Vi anser att det är mycket viktigt att funktionshinder- och patientorganisationernas röster hörs i samband med de här båda rapporterna.

Vi avser att sammanställa synpunkter, kritik och erfarenheter hos funktionshinder- och patientorganisationer om rapporterna och hur vidare diskussioner skulle kunna föras. Därför vill vi nu att du/ni ger era synpunkter på de båda rapporterna, gärna utifrån de frågor som vi skickar med i detta brev. Frågorna är följande:

1. Vilka är **styrkorna** med de resultaten och den framtida funktionshinderpolitiken som framkommer av rapporterna?
2. Vilka är **svagheter** i resultaten och den framtida funktionshinderpolitiken som framkommer av rapporterna?
3. Vilka **möjligheter** ser du i resultaten och den framtida funktionshinderpolitiken som framkommer av rapporterna?
4. Vilka **hot** ser du i resultaten och den framtida funktionshinderpolitiken som framkommer av rapporterna?

Om det finns andra frågor som du tycker saknas i rapporterna får du gärna skriva om dessa också. Du kan skriva ned dina svar/tankar i ett mejl. När vi har fått in svar kommer vi att göra en sammanställning. Vi önskar svar så snart som möjligt. Svaren mejlas direkt till Jörgen Lundälv, docent i socialt arbete, Göteborgs universitet:

Jorgen.Lundalv@socwork.gu.se

Rapporterna från Myndigheten för delaktighet finns via följande länkar:

<http://www.mfd.se/publikationer/rapporter/utvardering-och-analys-av-funktionshinderspolitiken-2011-2016>

<http://www.mfd.se/publikationer/rapporter/en-funktionshinderspolitik-for-ett-jamlikt-och-hallbart-samhalle>

Vänliga hälsningar

Per Olof Larsson och Jörgen Lundälv

Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet